

A. TENISONAS

SMELIO PASLĖPTOJI PRAEITIS

Vieną vasarą prie Šiaurės jūros gamtos reiškinių. Jis rašė apie jūros Kanalo, Knokkės vasarvietėje, Belgijoje, pripuolimai pamačiau vieno knygyno vitrinėje rusišką knygą "Vremia v peskach" (Laikas smėlynuose), M. Zemskaja, Moskva-Leningrad, 1963. Pasklaidžius, pasirodė įdomus archeologijos veikalas apie kasinėjimus tolimoje Vidurinėje Azijoje, seniai dingusioje Horezmo valstybėje, kur tik "1941 metais kolchoznikai pradėjo anpuolį į smėlio dykumas"... (Turbūt, musiškaiai tremtiniai).

Kita vasarą leidau dienas prie Kanalo nedidelėje Koksijės vasarvietėje, netoli Dujkerkeno, prie Prancūzijos sienos. Palei jūrą — Kanalo vasarvietėje pristatyta daugiaaukščių viešbučių su parduotuvėmis; toliau kopų zonoje — skoningos vilos su gėlynais, o vietomis tarp kopų ir krūmų riogso vėjo nešiojamas smėlis. Apie kilometrą nuo jūros žaliuoja nedidelis parkas, o prie parko stovi Archeologijos muziejus.

Muziejus tokioje nuošalyje vietoje! Užėnu pasižiūrėti ir nustembu pamatęs, į kokią įdomią istorinę vietą esu patekęs. Sauskelius iš pat Antverpeno pasiekiau tą vasarvietę, niekur neaplankiau per vandenį, nepervaziavau per didesnį tiltą ar pylimą, o žiūrėdamas į reljefinius planus, kabančius muziejuje ant sienos, matau, kad stoviu jūroje ant salos ir esu didelio viduramžių vienuolyno griuvėsių teritorijoje. Kokia didelė čia įvykusi permaina: dingo jūra, sala susijungė su žemynu, o iš buvusio didelio garsaus vienuolyno liko tik smėlio apnešti griuvėsiai.

Žemėlapiai rodo Koksijės vietovę I, X ir XII šimtmečiais, kada šis vienuolynas buvo pradėtas statyti. Muziejaus salėje ant stalo stovi ir buvusio vienuolyno maketas, sukonstruotas pagal Pieter Pourbas'o iš 1580 metų vienuolyno piešinio. Ima nuostaba, kad toks milžiniškas vienuolynas statytas jau XII ir XIII šimtmečiuose ir tokioje nuošalyje buvos kopomis ir tyrlaukais iš žemyno pusės apsuptoje vietovėje. Pats muziejus statytas dabar, kai reikėjo senienų radinius kur nors sudėti. Archeologiniai kasinėjimai čia pradėti tik 1949 metais.

Einu muziejaus salėmis, žengiu tarp vienuolyno griuvėsių ir jautiu, kad grimsti į gilią praeitį, į žiaurų viduramžį, kur nėsakiai veda net iki Julijaus Cezario Galijos Transalpinos užkarlavimo laiku. Kartu stebiu ir archeologinių kasinėjimų darbą ir matali, kaip iš gilios senovės kapinių, vienuolyno griuvėsiuose studentai — būsimieji archeologai — atkasinėja Koksijės senųjų gyventojų griaučius, kad jie prabiltų apie savo žilą praeitį. Dalis vienuolyno, pasirodo, buvo pastatyta ant seno kapinyne, ir Europos antropologai dabar nežino, kas tokie buvo tie senieji gyventojai, kaip jie vadinosi. Apie tai dar vėliau.

Daug būtų galima pasakoti apie istorijos begyję vykusias Vakarų Europos pakrančių atmainas ir jų susiformavimą, ypač prie Šiaurės jūros Kanalo, Belgijoje ir Olandijoje. Pajūrio sričių pakrantės pirmiau čia nebuvo tokios, kaip dabar.

Jau V šimtmečiuose prieš Kristų keliautojas Pytheas rašė apie ypatingą palei Šiaurės jūrą

gamtos reiškinių. Jis rašė apie šalį, kur jūra be perstogės kovoja su žemynu. Turint galvoje, kad žemesnieji Flandrijos plotai net iki Antverpeno ir Hasselt'o kelis kartus buvo jūros užtvindyti, tai neuostabu, kad tas nepaprastas gamtos reiškinys stebino ne vieną keliautoją. Pirmame šimtmečiu po Kr., Plinius Vyresnysis apie Šiaurės jūros pakraštį rašė:

"Ten per parą du kartus atvargos jūra puola žemyno didelius plotus, plačiai juos užliedama, ir sunku pasakyti, ar šie plotai priklauso žemynui ar jūrai. Ten yra kalvų ir ant sukastų pylimų vargingai gyvena žmonės. Galima būtų juos pavadinti jūreiviais, nes po atoslūgio jie atrodo tartum išsigelbėję po laivo avarijos. Valgiui virti jie degina purvą, kuris pirma sauleje ir vėjuje išdžiovinamas (durpės)".

III-o šimtmečio pabaigoje (285) po Kr., Eumenes apie Šiaurės jūros pajūrį rašo: "Ta žemės sritis neverta žemyno vardo, nes dirvožemis yra taip baisiai permirkęs, kad jis netik klampiose balose linguoja po kojomis, bet ir ten, kur atrodė yra tvirta žemė. Ten užėjus grimsti į pragarmę". Iš šių įvairių laikų liudininkų matome, kad kai kurios pajūrio sritys prie Kanalo yra labai pakeitusios savo reljefą: pasaisiję Flandrijos žemuma, o Koksijės ir kitos Kanalo salos susijungė su žemynu arba buvo paplautos ir dingo.

Bet XII-ame šimtmečiuose Koksijės sala tebebuvo sala jūroje ir čia 1107 metais atvyko iš Prancūzijos, šv. Benedikto ordino vienuolis Ligerius su grupe vienuolių ir nutarė statyti vienuolyną. Jie rado šią salą neapgyventą. Tik senos kapinės liudijo, kad čia kadaise gyventa, bet kas tokie buvo ir kur dingo salos gyventojai, jie nežinojo. Manoma, kad jau IX-ame šimtmečiuose salos ir pajūrio gyventojus išžudė jūros plėšikai normanai arba, slėpdamiesi nuo jų, gyventojai pasitraukė į krašto gilumą.

Ligerijaus pirmieji "Duinenabdj" (kopų vienuolyno) pastatai — vienuolyno koplyčia ir namukai vienuoliams gyvenimui — nevaldžio ilgai atsilaukė prieš jūros audras. Senieji metraščiai skelbia, kad vakarų vėjai, pustydami ir ardydami salos kopų smėlį, griovė ir vertė iš pamatu ne tik vienuolio namukus, bet ir koplyčią.

Ligerijaus vietininkas Fulko 1127 metais nutarė pradėti statyti didelį patvarų mūrinį vienuolyną, kurio jokios audros neįveiktų. Nuo tada metraščiuose jau randama daugiau žinių apie Duinenabdj vienuolyną ir jau galima sekti jo augimo ir klestėjimo laikotarpį. Pradžioje Ligerijus turėjo tik apie dešimtį vienuolių, bet vienuolynui plečiantis, didėjo vienuolių ir aplinkinių gyventojų skaičius. Primate Idesbaldus'o ir Elias'o vadovavimo metu, vienuolynas jau gyveno 470 vienuolių ir brolių. 1262 metais pagrindiniai Duinenabdj vienuolyno statybos darbai buvo užbaigti ir vienuolynas buvo iškilmingai pašventintas. Jis su savo labai didele ir gražia bažnyčia buvo laikomas vienu iš pirmųjų vienuolynų Vakarų Europoje. Visame pasaulyje tada nebuvo nė dešimties bažnyčių, didesnių už Duinenabdj vienuolyno bažnyčią. Plačioje apylinke vienuolynas turėjo 25 ūkius su 10.000 ha dirbamos

Linksmų Ivenčių Visiems

žemės. Už jo stiprių sienų sau prieglobsčio ieškojo karaliai ir karaliaičiai. Sena legenda pasakoja, kad Austrijos hercogas Leopoldas vienu metu slapstėsi Duinenabdj vienuolyno sunaikinimą. Po to prasidėjo jo griuvėsių likvidavimas statybų tinkamas medžiagos išgrobstymas ir išpardavimas aplinkiniams miestams. Pvz., 1611 — 1612 metais parduota iš tų griuvėsių Duinkerkeno miestui vienas milijonas plytų. Vėliau revoliucija ir 1796 metų respublikonų dekretas, pagal kurį buvo panaikintos vienuolynų nuosavybės teisės.

Kai per III-įjį Kryžiaus karą Leopoldas Šventojoje žemėje susiginciojo su Anglijos karaliumi Ričardu Liutaširdžiu, tai pastarajam grįžtant iš karo per Vieną, Leopoldas paėmė jį nelaisvėn ir išdavė vokiečių kazeriui Henriui VI. Kai visos pašlangos išlaisvinti karalių nuėjo niekais, anglai kreipėsi į Duinenabdj vienuolyno primatą Eliąsą. Pastarajam tarpininkaujant, už 150.000 aukso markių, pavyko išpirkti Ričardą. Šią didelę sumą sudėjo Anglijos didikai ir vienuolynai, o Eliąs už tarpininkavimą gavo iš Anglijos karaliaus vienuolyno statyboms medžiagą.

Visą statybą medžiagą — akmenis, plytas — šiam milžiniškam pastatui reikėjo gabenoti iš tolimų vietų, daugiausia iš Anglijos. Bažnyčios ilgis siekė 125 metrus (kiti duomenys nurodo 129 m.). Visi vienuolyno pastatų kompleksas su įvairiomis dirbtuvėmis ir ūkiu pastatais užėmė 25 ha plotą ir teikė nedidelio miesto vaizdą. Mūrinė siena, 7 metrų aukščio, supo vienuolyną.

Ne vieta čia sekė to vienuolyno istoriją kelių šimtmečių būvyje. Plačiai pagsarsėjęs, įtakingas ir puošnus savo pastatais kultūrinis centras — laikui bėgant jį užtikio įvairios bėdos. Sumažėjo žmonės pašaukimas stoti į vienuolyną. Taigi sumažėjo ir darbo rankų vienuolyno ūkiams apdirbti. Dalį jų teko parduoti. Į nuolatinius karus tarp Anglijos ir Prancūzijos įsivėlė ir Flandrijos didikai. Jie sukilo prieš prancūzų viešpatavimą Flandrijoje. Garsioji flamų "guldensporenslag" — aukso penlinių pergalė — prieš prancūzų karalių Filipą Gražųjį šventė Flandrijos kasmet dar ir po šiai dienai. Santykių su Prancūzija pablogėjimas skaudžiai atsiliepė ir prancūzų vienuolių vadovaujamam Duinenabdj vienuolynui. Vienuolynas buvo apdėtas sunkiomis baudomis, dalis ūkių buvo sunaikinta.

1339 — 1340 metų maras nusinešė kone pusę Vakarų Europos gyventojų. Neramumai, badas 1453 metais fanatizavo ilgamečiai religiniai karai ir... 1566 gusistai (de Geuzen) užpuolė Duinenabdj vienuolyną ir jį galutinai sunaikino. Vienuoliai buvo išvaikyti, al-

toriai, paveikslai, vienuolyno inventoriai, vitražai sudauginti, turtingiausia Flandrijos biblioteka sudeginta. Tik keletas apdegusių knygų išliko iki šiolie Bruggės muziejuje. 1579 metais generolas de la Noue su 5.000 protestantų karių galutinai užbaigė vienuolyno sunaikinimą. Po to prasidėjo jo griuvėsių likvidavimas statybų tinkamas medžiagos išgrobstymas ir išpardavimas aplinkiniams miestams. Pvz., 1611 — 1612 metais parduota iš tų griuvėsių Duinkerkeno miestui vienas milijonas plytų. Vėliau revoliucija ir 1796 metų respublikonų dekretas, pagal kurį buvo panaikintos vienuolynų nuosavybės teisės.

Revoliucijai praėjus, Gento vyskupijoje gyveno dar penki seneliai vienuoliai iš buvusių Duinenabdj vienuolyno turtų globėjų. Bet jie buvo per seni, kad ir vėl pradėtų ką nors daryti. 1819 metais jie visi dar paskutinį kartą susirinko prie vienuolyno griuvėsių, apvaikštinėjo smėlį užpustytas vietas ir iš griuvėsių plytų pastatė mažą koplytelę. Ji tebetovė ir šiandien. Tai buvo paskutinis Duinenabdj vienuolyno šeimininkų atsiveikimas.

Sic transit gloria mundi. Ir taip po 4 — 7 metrų storio smėlio apdanga išgulėję šie griuvėsiai nepajudinti iki 1949 metų. Tais metais Belgijos archeologai pradėjo buvusio vienuolyno atkasinėjimo darbus. Iš XII — XVI šimtmečių atkastieji radiniai išdėlioti dabar Duinenabdj muziejaus 14-koje salių. 1951 metais paaiškėjo, kad vienuolynas buvo pastatytas ant senų kapinių, o kas buvo tie senieji gyventojai, kurie čia palaidoti, kuriai žmonių grupei jie priklausė, Europos antropologai iki šiol nerado atsakymo.

Jau atkasta (1972) virš 800 kapų, manoma, kad tiek pat dar liko neatkastų. Numėčiau guldyti kojomis į rytus. Sakiai laidojo atvirkščiai, jie

žiūrėjo į vakarus. Tai rodo, kad jie nepriklauso saksų kiltim. Labiausiai krinta į akį šių skeletų morfologinė kaulų forma, visų pirma jų kaukolių indeksas. Šis indeksas gaunamas matuojant kaukolių diametrus skersai ir išilgai. Pagal šį indeksą Europos kraštų gyventojai skirstomi į keturias grupes:

I — Dolichocefalai (ilgais galvos kiaušais), indeksas 70 — 74,9. Šiai grupei priklauso prūsai, švedai, norvegai, danai, šiaurės germanai.

II — mesocefalai (vidutinio-ka), indeksas 75 — 79,9. Prie šios grupės priskiria bavarus, frankus, alamanus, burgonus, gepidus.

III — brachycefalai (trumpais galvos kiaušais), indeksas 80 — 84,9. Tai gyventojai iš Merovingų laikų Belgijoje, Normandijoje, Ile-de-France, Champagne, Rytų Prancūzijoje.

IV — hiperbrachycefalai (labai trumpais galvos kiaušais), indeksas daugiau, kaip 85.

Ištyrus po Duinenabdj griuvėsius rastas 128 kaukoles, vidutinis indeksas gautas 84,3. Tai rodo, kad jie priklauso brachycefalų grupei ir skiriasi nuo gyventojų, kurie po didžiojo tautų persikilnojimo, V-me šimtmečiuose įsikūnėję gyveno šiose vietovėse gyveno. Jų negalima lyginti su germanais, tai yra gyventojai, kurie nėra susimaišę su jų užkariautojais ir yra išlaikę savo grupės požymius. Iš jų dantų sprendžiama, kad jie gyveno iš medžioklės ir žvejybos.

Pagal antropologą R. Sauter tyrinėjimų duomenis, vidutinis Belgijos frankų vyrų ūgis buvo 1,74 m. moterų — 1,56 m. Vidutinis ūgis vyrų ir moterų, kurie palaidoti po vienuolyną, yra mažesni nei 1,65 m. Taigi lieka atviras klausimas, kas tie senieji Koksijės gyventojai buvo ir kaip jie vadinosi?

Prieistoriniais laikais, maždaug prieš 1000 metų prieš Kr., šis pajūris, manoma, buvo apgyventas klajoklių. Pirmistoriniame laikotarpyje, t. y. nuo 1000 iki 57 metų pr. Kr. čia gyveno keltai. Romėnų viešpatavimo metu, nuo 57 iki 476 metų po Kr., vietiniai gyventojai keltai ir morinai išsilaikė vietoje, bet stiprokai susimaišė su užkariautojais. Trečiojo šimtmečio pradžioje po Kr. įvyksta antras Šiaurės jūros prie Duinkerkeno prasižėmimas, kuris užlieja plačias Flandrijos žemumas. Kartu prasideda ir jūros piratų užpuolimai. Per ankstyvą vi-

A. DALGINIS

IŠ LIETUVOS — RUSIJOS SANTYKIŲ

(Lietuva 1953 Nr. 4)

Lietuvai likimas lėmė nuo senų laikų gyventi kaimynystėje su Maskvos valdomomis žemėmis. Kadaise Maskva Lietuvai nesudarė jokio pavojaus ir dargi nebuvo jai nė politinis varžovas. Lietuvos kunigaikštis Algirdas buvo net prie Maskvos vartų. Atsimenu man pastatytą rusų gimnazijoje mokytojo klausimą: kodėl prie Maskvos esąs kalnas, vadinamas "Nusilenkimo Kalnu"? Man to nežinant, mokytojas pasakė: "Ten tavo Algirdui nusilenkė Maskvos kunigaikštis". Mat, ano meto Maskva, nuo totorių chanų priklausoma valstybė, negalėjo lygintis su Lietuva. Ilgainiui Rusijos valdovai atsikratė totorių valdžios. Tačiau jų valdymo įsrovos pasiliko ir rusų valdymo sistemoje. Vėliau Maskvos kunigaikščiai savo valdžios galią mielai rėmė totorių religiniu fanatizmu ir vadinamoju bizantiškuoju mesianizmu. Tos mesianizmo misijos ir dabartiniai Maskvos despotai neatsisako.

Valdydami Maskvos valstybę, totoriai davė jai ne tik karinės organizacijos pradus, bet ir visą ano meto ūkinę sistemą, savo ruožtu pasisavintą iš kinų. Istoriai V. Berard'as knygoje "The Russian Empire and Tsarism" (1905) labai originaliai apibūdina Maskvos ūkinę sistemą: "Kas Vakaruose būtų vadinama plėšimu ar konfiskacija, tas Rusijoje įgavo fiskalinės administracijos vardą". Toliau savo knygoje tą mintį jis dar pagilina, teigdamas, jog Rusijos valdovai šią grobimo pamoką labai gerai išmokę iš savo mokytojų mongolų.

Jau vadinamojo Rusijos sritinio valdymo metu, prieš totoriams nukariaujant dalį Rusijos sritinių kunigaikštijų, iš lėto stiprėjo kunigaikščio absolutinė valdžia, tačiau nenustojė veikti ir liaudies atstovybė, vadinamoji "Veče". Bet vėliau, totoriams rusus nugalėjus, Rusijoje įsigalėjo grynai despotinė valdžia. Maskvos kunigaikštijų politinis svoris Vytauto laikais nebuvo reikšmingas, nes Maskvos kunigaikštis Vosylis (1406-1408) priėmė jam Vytauto pateiktas sąlygas ir pareiškė visiškai nesiinteresuojas Naugardą bei Pskovo respublikomis, palikdamas jas Lietuvos valstybės įtakoje. Tačiau Jono III-o valdymo metu (1452—1505) Maskvos valstybė, sustiprėjusi ir įgijusi didelės galios, jau ėmė versiti Lietuvą su ja skaitytis, kaip su sau lygia valstybe ir, dabartiniu terminuariant, dalytis įtakų sferomis. Tuomet Lietuva iš ofenzyvės taktikos perėjo į apsigynimą: 1499 metų sutartimi buvo pripažinta Naugardas ir Pskovas Maskvos kunigaikštijos įtakos sferai, bet su pasta-

ba, kad Maskva negali laikyti savo karinių įgulių tuose miestuose bei jų įjungti į Maskvos kunigaikštiją. Nuo Jono III-o valdymo laikų Maskva, prisidengdama stačiatikių tikėjimo gynimu, nuolat pradeda kisti į Lietuvos vidaus reikalus ir plėsti savo kunigaikštijos sienas. Kaip matome, Jonas III jau pradeda kurti pagrindus "vieno caro, vienos religijos ir vienos kalbos" politikai, kurip vėliau išskristalizuoją į formulę: autokratija, pravoslavia ir rusiškumas.

Jei dar Batoro viešpatavimo ir vadinamųjų "Masičių" metais Lietuva savo valstybės sienas net tik apgynė nuo Maskvos, bet dar buvo truputėlį pastūmėjusi į priekį tai Jonas Žiaurasis, kaip liudija išlikusieji jo opriūninko vokiečio V. von Staden užrašai (išleisti 1930 m.), geidė atgauti ne tik Polocką, bet jau norėjo prisijungti ir Livoniją ir Vilnių, t. y. Lietuvą!

Rusijos vadovai ryškiai išsiskiria iš kitų to meto valdovų. Kitų valstybių valdovai sėdavo į sostą jį paveldėję arba išrinkti, o Rusijoje visuomet sostą užgrobė: senesniais laikais Petrai, Kotrynos, Aleksandrai ar Mikalojai, dabar Stalina, Molotovas ar kt. Pirmieji, užgrobdami valdžią, nušalindavo iš kelio vyrą, tėvą ar brolių o antreiję — partijos "iškilnesnius draugus". Čia tik trumpai suminiu ryškiausius rusų carai grobikai: Jonas IV, Kotryna II, kuri sakė Deržavinui, kad ji nukariuotą visą Europą, jei gyventų bent 200 metų. Savo grobuoniškais tikslais ypač išryškėjo Aleksandras I, kuris, nugalėjęs Napoleoną, padoro išplėsti Rusijos sienas. Tada šioms užmačioms sąlygos buvo palankios, nes tuo metu Rusija buvo vyraujantis karo veiksnys visoje Europoje. Aleksandras I, prisidėjęs kilniais ūkiniais ir vaidindamas "pažangos evangelistą, didįjį krikščionį ir išlaisvintoją", laikė moraline pareiga tarlamai atkurti Lenkijos nepriklausomybę ir grąžinti lenkų tautai prarastas laisves, nors iš tikrųjų už šiu kilių ūkių slėpėsi grobuoniškais tikslais tos pačios Lenkijos atžvilgiu. Bet Vienos Kongrese, kitoms valstybėms pasipriešinęs, šis "palaimintasis" caras savo kėle, siekiančių nukelti Rusijos sienas ligi Oderio upės, negalėjo įvykdyti. Bet, kaip matome, nuo šių tikslų rusai niekuomet neatsisakė: kas nepavyko įvykdyti Aleksandru I, tą su kaupu įvykdė Stalina.

Nuo Rusijos despotų Lietuva amžiu būvyje kentė ir dabar vėl kenčia bisią priespaudą.

Maskva bijo užsienio

Dabar įsivyravęs geležinės uždangos terminas Rusijos valstybės uždaramui pabrėžti iš tikrųjų nėra naujas. Istoriniai faktai rodo, kad ir seniau Rusija vengdavo svetimsalių keliauninkų ir bet kokių žinių apie kitus kraštus, žmones ar papročius. Štai, anglų keliauninkas Fletcher, 1558—1559 m. lankesius Maskvoje, savo kelionės įspūdžių aprašymuose nurodo, jog Rusijos valdovai laiką savo žmones tamsoje, draudžiai jiems keliauti į svetimus kraštus, kad nesupazintu su svetimųjų papročiais, o taip pat neleidžiant į svetiemis Rusijon įvažiuoti, kad nešnipinėtų. Mat, ir tada jau bijota špionazo! Arba vėl: 1626 m. trys bajorai iš Lietuvos mėgino nuvykti į Maskvą. Jų tarpe buvo Andrius Gromackis, norėjęs iš Vladimiro vyskupo Juo-

(Nukelta į 2 psl.).

IŠ LIETUVOS - RUSIJOS SANTYKIŲ

(Atkelta iš 1 psl.).

žapo atsiminti 2000 auksinių skolinčių. Tačiau caras jiems visiems trims neleido į Rusiją įvažiuoti. Kad dabar, taip ir tada Maskva draudė savo gyventojams santykių su svetimšaliais ir politinių ir religinių sumetimais, nes jos vadovai bijojo, kad rusai neapsikrėstų "bedieviškomis" idėjomis, nepamiltų sve-

timtaučių ir kt. Svetimšaliai Rusijoje turėjo gyventi jiems skirtose miesto dalyse. Rusai ir seniau, kaip ir dabar, nedrįso kalbėtis su svetimšaliais, nes tuomet būtų buvę nusikalsta "rusų" religijai, papročiams bei pareikštas neištikimumas rusiškai politikai.

Maskvos nedraugiškumas svetimšaliams vertė Lietuvos-Len-

kijos karalių Zigmantą rašyti Anglijos karalienei Elzbietai net tris laiškus, kuriuose įspėjama, kad rusai esą ne tik jo karūnos, bet ir visų laisvų tautų priešai, kuriems nevertėtų duoti anglių specialistų, gaminančių ginklus rusams iš jų žemės surandamų žaliavų.

Stadeno liudijimu Maskvos kunigaikštijoje, be vokiečių sve-timšalių, buvo ir lietuvių. Tačiau lietuvių buvo "sisko" tikėjimo, kitaip sakant, tik kilmės iš Lie-tuvos.

Tremtiniai

XVI ir XVII a. Lietuvoje jau ėmė atsirasti tremtinių iš rusų užimtųjų sričių. Žymi jų dalis, bėgdama nuo rusų, netekdavo savo turtų, bet išgelbėdavo gyvybę. Taip 1563 m., Maskvai užėmus Polocką, daug tremtinių pasitraukė į Lietuvą. Vietoje pasilikusios bajorijos dalį naujieji Maskvos valdovai negalėtingai trėmė į Rusijos gilumą arba laikė juos įkaitais, norėdami gauti iš giminų išperkamuosius pinigus. O rusai savaisiais belaisviais visai nesirūpino ir jų neišpirkinėjo. Tremtinių žemės buvo painotos valdžios žinion, nes caras nenorėjo jų laikyti buvusių savininkų nuosavybe. Visai, kas buvo pagrobta ar atimta iš nukariautųjų, buvo laikoma caro nuosavybe.

Gyventojų naikinimo būdai

Nevisi rusų užimtųjų sričių gyventojai galėdavo pabėgti iš Lietuvos valdomos srities, dalis jų turėdavo pasilikti savo gyvenamose vietose. Kai tik pasklaidavo gandų, kad Lietuvos kariuo-

menė besirengianti į karo žygį su Maskva; tai nepatenkintieji gyventojai pradėdavo bėgti ar tyn prie Lietuvos sienų. Todėl caras Aleksiejus, norėdamas užkirsti kelią tokiams bėgimui, įsakė areštuoti įtariamuosius asmenis nakčia, kad kiti kaimynai to nesužinotų. Buvo įsakyta įtariamus miestiečius ir bajorus išbandytos valdymo priemonės. Iš užimtųjų sričių rusai tuoj deportuodavo į Maskvos sritis vadovaujančius visuomenės sluoksnius, o į nukariautą kraštą taip pat prievarta atkeldavo Maskvos sričių gyventojus. Pavyzdžiui, tik totorių gyventamą Kazanę Jonas Ziaurasis per kelis metus padarė grynai rusišką miestą, išvaręs totorius į vadinamą "totorių slabada". Šis nukariautųjų kraštų gyventojų naikinimo, iš dalies asimiliacijos būdas ne-tė pačių Rusijos despotų sugalvotas, bet pasisavintas iš rytų despotinių valstybių. Istorija teikia žinių, kad gyventojų deportacijas jau vykdė gilioje senovėje Asirijos, Babilonijos, Persijos despotiniai valdovai. Rusai tą sistemą taiko iki šių laikų.

Kai 1655 m. Lietuvos sostinė Vilnius pateko į rusų rankas, žiaurumui nebuvo saiko. Caro Aleksiejaus kazakai naikino bažnyčias, plėšė namus, žudė vyrus, moteris, vaikus, netgi gyvulius. Spėjama, kad keli tūkstančiai gyventojų, kurie nespėjo nuo priešo pabėgti iš miesto, buvo

iškersti. Yra žinių, kad siaubosivaduoti iš rusų priespaudos. Kosciuškos sukilimo metu rusų kariuomenė mito tik ištekliais, išplėtais iš gyventojų. Net rusų generolas Hermanas iš Pastovio, aprašydamas anuometinį krašto vaizdą, sako, kad jis yra panašesnis į dykumą, negu žmonių gyvenamą sritį. Pavyzdžiui, Ukmergės, Braslavo apskrityse iš gyventojų kariuomenė atėmė ne tik duoną, šieną, bet davo, kai kraštas mėgindavo išsivaduoti iš rusų priespaudos. Kosciuškos sukilimo metu rusų kariuomenė mito tik ištekliais, išplėtais iš gyventojų. Net rusų generolas Hermanas iš Pastovio, aprašydamas anuometinį krašto vaizdą, sako, kad jis yra panašesnis į dykumą, negu žmonių gyvenamą sritį. Pavyzdžiui, Ukmergės, Braslavo apskrityse iš gyventojų kariuomenė atėmė ne tik duoną, šieną, bet

ir visus gyvulius, turtą išplėšė ir žmones naikino. Visame krašte (Brastos, Gardino, Šiaulių ekonomijose) siautė badas ir epidemijos. Be to, ypač pakelių gyventojai dar buvo apipiešiami ir žudomi. Rusų istorikai ano me-to barbariškumą aiškina tuo, kad tada kariuomenė būvę mēkos dorovės vyrai, o Dono kazokai būvę pilni aziatiško laukiniškumo.

(Nukelta į 3 psl.).

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų visiems lietuviams linki

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

19321 So. MICHIGAN AVE. Phone COMmodore 4-2228
619 EAST 162nd ST. Phone COMmodore 4-2228
South Holland, Illinois

LINKSMŲ ŠVENČIŲ VISIEMS LIETUVIAMS

One Hour Dry Cleaning Service
One Day Shirt Service

THE MARQUETTE LAUNDRY and ONE HOUR DRY CLEANERS

2416 West 69th St. Chicago, Ill. 60629
(on 69th 1/2 block west of Western)

Phone PR 8-9155

LINKSMŲ ŠV. KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR

LAIMINGŲ 1975 NAUJŲ METŲ

Linki Krivulės nariams ir rėmėjams

Buv. Lietuvos Policijos Tarnautojų
Klubo Krivulės Valdyba

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ linki visiems

ALGIRDAS IR ALDONA BRAZIAI AL'S HILLTOP LOUNGE

8514 ROBERTS ROAD

Oak Lawn, Illinois 60455

Tel.: 598-9661

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų draugams ir visiems lietuviams!

COMMUNITY PRESS SERVICE

Vytautas P. Galskis, Sav.

Publicity — Advertising — Public Relations

7709 Westwood Drive
Elmwood Park, Ill. 60635 Tel. 456-0563

Vietoj kalėdinių atvirukų, eina šis sveikinimas

LINKSMŲ ŽIEMOS ŠVENČIŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ

Naujienu redakcijai ir administracijai, Susivienijimo Lietuvių Amerikoje nariams bei pareigūnams, giminėms, pažįstamiems ir bičiuliams linki

KLEMENSAS ir ELENA ČIŽAUSKAI

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų visiems geros valios lietuviams linki

Lietuvių MOTERŲ PILIEČIŲ LYGA VALDYBA ir NARĖS

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ VISIEMS LIETUVIAMS LINKI

JOSEPHINE MILERIUTE

SLA PILDOMOSIOS TARYBOS IZDO GLOBEJA

CHICAGO, ILLINOIS

CHICAGOS LIETUVIŲ SUVALKIEČIŲ DRAUGIJA

Sveikina visus lietuvius

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ ir LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ

LEONAS VASILEVAS — pirmininkas
JONAS JONIKAS — vicepirmininkas
EUGENIJA STRUNGYS — nutarimų raštininkė
BERNICE ŽEMGULIS — finansų raštininkė
PETRAS VILKELIS — kasininkas
ONA ŠVIRMICKAS — kontr. rašt. ir koresp.
ANTANAS RADZIUKINAS — maršalka.

SVEIKINAME VISUS LIETUVIUS SU KALEDOMIS IR NAUJAIS METAIS

JOHN IR HELEN JOKUBONIAI

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų
visiems savo kostumeriams ir draugams linki

MR. ir SŪNUS PAUL PUTRIM
BUCERNĖ ir GROSERNĖ

1446 South 49th Ct. Cicero, Ill. 60650
Phones OLYMPIC 2-7529

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų
visiems savo kostumeriams ir draugams linki

VLADAS IR GENOVAITĖ BIKULČIAI

Lietuviškos užkeigos ir valgyklos savininkai

4845 West 14th Street Cicero, Ill. 60650
Tel.: OL 6-1355

IŠ LIETUVOS - RUSIJOS SANTYKIŲ

(Atkelta iš 2 psl.).

Po nesėkmingo Kosciuskos sukilimo įvyko vadinamasis trety-
sis Lietuvos padalinimas, kurį
labai taikliai apibūdino kadaise
bolševikų garbintas, o dabar lai-
komas eretiku rusų istorikas M.
N. Pokrovskis: "Originali Plato-
no Zubovo politinė kūryba, pa-
sireišusi begėdišku grobimu,
vadinosi trečiuoju Lietuvos-Len-
kijos padalinimu". Zubovas ir jo
artimieji iš konfiskuotų dvarų,
kurių savininkai buvo nepakan-
kamai atsivė Rusijai, susikėlė
didelį turtą. Atgailaujantieji
dvarininkai per Zubovo malonę
dalį savo turtą atgaudavo. Ru-
sijos šalininkai didžiūnai gavo
apsaugos raštus, ir jų dvarų ne-
palietė nei konfiskacijos, nei plė-
šikavimai. Kai Petras Didysis
ir carienės skirstė užgobtųjų že-
mių dvarus savo favoritams, tai
reikėjo gerai pasidairyti, kur tie

dvarai paimti, nes ištekliai šalti-
niai jau baigė išsekti. Bet po
1772 metų vėl atėjo aukso lai-
kas turtus rinkti. Kotryna jai
neprisiekusių dvarininkų dva-
rus, bažnyčių turtą skirstė sa-
vo diplomatams, favoritams ir
apskritai jai pasitarnavusiems
žmonėms. Ji įsakė konfiskuoti
ne tik carienės priešų, bet ir įta-
riamųjų turtus. Istoriko H. Mos-
cickio apskaičiavimu Kotryna po
pirmojo ir antrojo Lietuvos-Len-
kijos padalinimo yra išskirsčiusi
165,000 "vyriškų dūšių". Po
trečiojo padalinimo Platonui Zu-
bovui atiteko šiaulių ekonomi-
joje 13,669 vyriškų galvų, feld-
Rumiancevui Zadunajskiui —
Brastos ekonomija su 5,700 dū-
šių, Igelstroemui (paskutiniams
carienės pasiuntiniui Varšuvoje)
— Gargzdai, Telsių apskr. ir
Gulbinai (Uptytės apskr.) ir t. t.
Kaip matome, nors keitėsi Ru-

sijos despotiškieji valdovai, bet
jų valdymo būdai maža kuo te-
pakito, žiaurumai dar padidėjo.
Lietuvos pastangos atgauti laisvę

Rusams 1795 m. užgrobęs Lie-
tuvą, laisvės troškimas joje bu-
vo labai stiprus. Jau 1797 m.
Vilniuje susekamas domininko-
no prioro Faustino Ciecierskio
rengtas samokslas, dėl kurio ne
tik pats Ciecierskis, bet ir kiti
tos organizacijos dalyviai atsi-
dūrė Sibire Nerčickio kasyklose.

Ano meto Lietuvos politinio
gyvenimo vadovai ieškojo para-
mos užsienyje prarastajai laisvei
atgauti. Ne tik Lietuvos-Len-
kijos atstovas Fr. Barrs, bet ir
daugelis politinių pabėgėlių, gy-
venančių Prancūzijoje, veikė jos
vyriausybę ir tikėjosi paramos,
Lietuvos-Lenkijos valstybę at-
statant. Tuo pat metu M. Ogins-
kis išvyko pas Turkijos vyriausy-
bę į Konstantinopolį. 1797 m.
deputacija (emigracinės visuomė-
nės atstovybė) ir pasiuntinys
Barrs išleido bendrą atsišauki-
mą, kviečiantį į laisvės atgavi-
mo kovą. Tuometinė egzilinė vi-
suomenė nelaukė jokių lengvatų
iš rusų despotų, bet tikėjosi lais-
vei atgauti paramos iš Prancūzi-
jos. Tačiau Napoleonui karą pralaimėjus, išsilaisvinimo viltys vi-
sai su mažėjo, nes Europoje il-
gesniam laikui įsigalėjo švento-
ji Sąjunga. Apie 1830 m. vėl ėmė
reikštis išsilaisvinimo sąjūdžiai:
graikų kovos dėl laisvės, pran-
cūzų liepos mėn. revoliucija, bel-
gų revoliucija. Vėl sustiprėjo
neužgesę laisvės troškimas ir ki-
lo 1830—1831 m. sukilimas Lie-
tuvoje ir Lenkijoje. Rusai, jį
numalšinę, žmonėms negailestin-
gai kersėjo. Pažymėtinas faktas
— Ašmenos žudynės, kur iš Ru-
sijos atsiųstas pulkininkas Ver-
zilinas išžudė kelis šimtus žmo-
nių, net bažnyčioje pasislėpusių.
Žudynės vyko ne tik šį sukilimą
malšinant, bet ir po jo. Po to
prasidėjo trėmimai. Įdomių sta-
tistinių duomenų randame Geor-
ge Kennano (dabartinio Ame-
rikos diplomato dėdės) knygoje
"Siberia and the Exyle System"
(1891 m.) apie dešimtmečiais
vykdytus trėmimus į Sibirą. Taip
1823—1832 m. ištrėmta į Sibirą
98,000 žmonių, o per kitą, ne-
suikiliminį dešimtmetį — tik
86,500 asmenų; arba 1853—1862
m. ištrėmta 101,200 asmenų, o
1863—1872 m. t. y. po 1863—
1864 metų sukilimo — tremia-
mųjų skaičius vėl pašoka ligi
146,380. Po 1863 metų sukili-
mo Lietuvoje buvo išvežti išti-
si kaimai, deportuotųjų sodybo-
se apgyvendinant rusų šeimas.
Rusų atveždavo ne tik į vals-
tiečių ūkius, bet ir į deportuotų
dvarininkų dvarus. Be Sibiro
trėmimų, istorikas Korzonas ap-
skaičiuoja, kad tik 1832—1849
m. mažiausia 54,000 šeimos gal-
vų (neįskaitant moterų ir vai-
kų) iš Lietuvos ir Gudijos bu-
vo deportuota į Novorosijsko sri-
tį. Podolės gubernijon buvo nu-
matyta deportuoti 5,000 šeimų.
Smulkiają bajoriją paprastai iš-
veždavo į Kaukazą. Deportuo-
davo pirmiausia įtariamus daly-
vavus maište, grįžusius iš emi-
gracijos po apgaulingų rusų des-
potų amnestijų, žodžiu, visus
tuos, kurie valdžios agentų buvo
laikomi okupantui n eistikimais.

Nepaisant tų visų priespaudos
ir bauginimo priemonių, paver-
gėjai nepajėgė užspausti tautos
kovos dvasios. Prancūzijoje ir
Anglijoje veikė gausi emigraci-
ja, kurios dalis atvyko net į J.
V. Žmonės ir emigracijoje nesė-
dėjo rankas susidėję, bet per vi-
sokias kliūtis veržėsi į savo kraš-
tą ruošti gyventojus naujiems
išsilaisvinimo žygiams. Paminė-
tinas čia Seirijų kilimo Simonas
Konarskis, sušaudytas 1837 m.,
o jo organizacijos dalyviai iš-
trėmti iš Lietuvos. Jis buvo su-
daręs visame krašte (nuo Vil-
niaus iki Podolės) pasipriešini-
mo organizaciją, į kurią įėjo įvai-
rių sluoksnių atstovai, studentai
ir net moksleiviai. Ši organi-
zacija palaikė ryšius net ir su
pačia rusų kariuomene: tas bu-
vo susekta tik 1839 m. ir apie
200 karininkų buvo areštuota.
Kiek anksčiau už Konarskį vei-

kė kitas pasipriešinio organi-
zatorius Valančius, kurį Murav-
jovas sušaudė Gardine.

Platesnio masto pastangos nu-
sikratyti rusų jungu buvo 1863
m. Dėl šito sukilimo net caro rū-
muose buvo didžiai susirūpinta.
Caro skirtąjį Lietuvai gen. gu-
bernatorių M. Muravjovą carie-
nė prašė bent atlaikyti Lietuvą.
Anot Muravjovo visas kraštas
buvo apsikrėtęs maišto dvasia.

Murajovas tą maišto dvasią nat-
kino kartuvėmis, šaudymais,
bendra kontribucija kaimams ir
dvarams (jei buvo įtariama, kad
slėpėsi sukilėliai), naikinimu tų
vietovių, kur įvykdavo pasike-
sinimai prieš rusus, viešu mir-
ties bausmės vykdymu ir įvedi-
mu priverstinių sargybų (jas tu-
rėjo išlaikyti vietos žmonės),
Lietuvoje žandarų ir karinių ka-
buvo apsikrėtęs maišto dvasia.
(Nukelta į 1 psl.).

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų
visiems savo draugams ir pacientams linki

DR. ir MRS. PETER T. BRAZIS

Gydytojas ir Chirurgas

2434 West 71st Street

Tel.: HEMlock 4-5849

LINKSMIAUSIŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ
NAUJŲJŲ 1975 METŲ
LINKIME

VISIEMS NARIAMS, REMĖJAMS IR
CHICAGOS LIETUVIAMS

VALDYBA:

PAUL MASILIONIS — Pirmininkas
ADELINE GEDVILA — Vicepirmininkė
ROŽĖ DIDŽGALVIENĖ — Nut. rašt. ir koresp.
HERMAN DANTA — Fin. raštininkas
JOSEPHINE MASILIONIS — Kontrolės Raštininkė
ADELĖ SENKUS — Izdininkė

LIETUVIŲ ŽAGARĖS
KLUBAS

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ
Linkime visiems savo kostumeriams
ir draugams

Hollywood Inn

REIMONDAS RUDAUSKAS

Užeiga ir salė pramogoms

2419 W. 43 St.

Tel.: VI 7-9780

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ

linkime visiems mūsų mieliems draugams ir klientams

ŠIRDINGIAUSI
ŠVENČIŲ
LINKEJIMAI

Dėkojame Jums už paramą per
šiuos praėjusius metus, kurie buvo
vieni iš geriausių. Tikimės, kad
būsime su mumis ir 1975 metais.

Union Federal

Savings and Loan Association

TWO LOCATIONS

3430 S. Halsted Street • Chicago, Ill. 60608.

Phone 523-2800

Lincoln Mall Shopping Center • Cicero Avenue &

Lincoln Highway • Matteson, Ill. 60443 •

Phone 747-4100.

(in the lower level center court of the Lincoln Mall)

FOUNDED 1897.

IS LIETUVOS - RUSIJOS SANTYKIŲ

(Atkelta iš 3 psl.).

Sibirian, 1529 — šiaurės Rusijos, 4096 — į kitas Rusijos sritis, 845 — atiduoti rekrutais kariuomenėn, 864 — areštuoti. Čia siųsti katorgon, 1427 ištremti neišskaityti žuvusieji ir sušaudyti tieji provincijoje. Pats Muravjovas džiaugiasi, kad nedaug sukilėlių tesunaikins iš visų Lietuvos sukilime dalyvavusiųjų 6,000,000 gyventojų skaičiaus.

Muravjovui daug padėjo rusų kolonistai, įdavinėdami policijai sukilėlius. Tai visiškai suprantama, nes kolonistai stengėsi išlaikyti pasisavintus turtus. Tik 1864—1889 m. 900,000 dešimtnių žemės Lietuvoje iš katalikų valdytojų rankų perėjo į stačiatikių rusų rankas. Dabartiniai Lietuvos valdovai, senos Muravjovo politikos tęsėjai, įsako patiemis lietuviams anuos baisius veiksmus pateisinti. Pav., K. Korsakas, Katkauskas knygoje "Balanos gaidynės" įžangoje rašydamas apie dragonadą ir rusų kareivių įkurdinimą mūsų kaimuose, taip džiaugiasi: "... tarp mūsų kaimiečių ir "maskoliukų" užsimėgdavo draugiški santykiai, kai vieni antriems dainuodavo dainas, mokydavosi rusų kalbos".

Muravjovo metu pradėtas taikinti kolektyvinės atsakomybės pradai: 1863 m. sukilėlio Adomo Bičio ne tik tėviškę sunaikino, bet ir visus jo gimines iš Lietuvos ištremė. Nektai buvo ir vėlesniais laikais, malšinant 1905 metų revoliuciją, kai Lietuvoje siautė baudžiamieji būriai. Čia taip pat primintinas Pabaltijje 300 sodybų sunaikinimas 1905 m. revoliucijos metu.

Vaikų grobimas

Caras Mikalojus I įsakė surinkti vaikus, kurie per 1830—1831 m. sukilimą neteko savo tėvų. Turtingųjų vaikai buvo paimiti į kadetų korpusą ir ten auklėjami, diegiant neapykantą gimtajam kraštui, savo žmonėms. Po to sukilimo rusai gaudydavo jaunuosius ir siųsdavo į rusų kariuomenę. Taip buvo elgiama ne tik su krikščionimis, bet ir su žydų vaikais. Sugaudytus 6-13 metų vaikus varydavo į Rusijos gilumą, kur juos auklėdavo ir krikštydavo rusų kareiviai.

Religijos persekiojimas

Moskvos despotai, padarę religiją savo valdžios įrankiu, tepakentė tik pravoslavų tikėjimą, rėmusį Rusijos valdžią ir jai aklaui tarnavusi. Kitoms religijoms sąlygoms buvo sunkios. Todėl jau nuo seno Lietuvos valstybėn bėdavo iš Rusijos įvairių religinių sektų išpažinėjai. Savo

pažiūrą į katalikų tikėjimą yra charakteringai išreiškęs caras Mikalojus I, sakydamas, kad jis nebūsiąs tol ramus, kol bent vienas "dominus vobiscu" (katalikas) būsiąs jo valstybėje. Nors Kotryna 1773 m. jos pagrobtose Lietuvos valstybėse žemėse patikrino tikėjimo laisvę, bet faktiškai buvo atimtinėjamos bažnyčios pirmiausia iš unitų, naikamos parapijos, uždarinėjami vienuolynai. Mikalojus I panaikino 200 vienuolynų ir uždarė visus noviciatus. Vitebsko, Mohilevo, Minsko, Gardino unitus valstiečius prievarta versdavo priiminėti pravoslavų eucharistiją. Unitų bažnyčių klebonai turėdavo prievarta pasirašyti, kad jie atsimeta nuo bažnytinės unijos; už nesutinkančius pasirašyti pasirašydavo valdžios atstovai. Daugiau kaip šimtas unitų klebonų buvo išsiųsta į Sibirą vienuolynus-kalėjimus. Visa tai darė vadinamasis "krikščioniškosios valstybės" galva, šventosios Sąjungos narys Mikalojus I, kuris žadėjo rūpintis visais krikščionimis, kaip savo vaikais. "Krikščioniškojo valdovo"

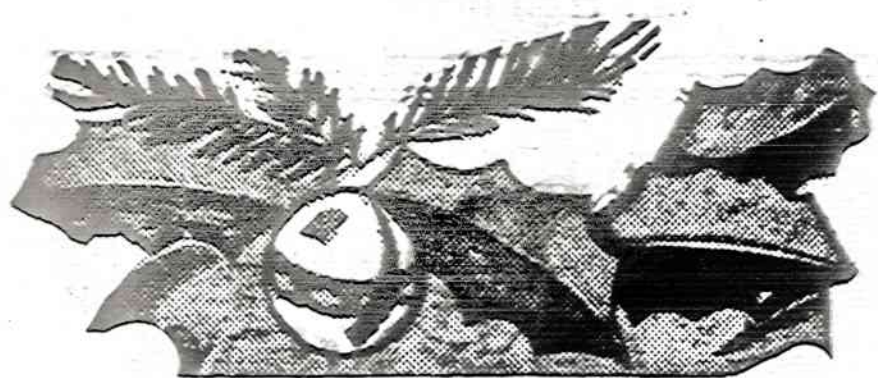
darbus charakterizuoja toks vaizdelis. Mikalojus I įsakymu iš Minsko bazilionų ordino vienuolyno buvo išvartytos 84 vienuolės. Už miesto vienoje karčiame joms sukaustė rankas ir kojas. uždėjo antpečių po sunkių kryžių ir pėsčias varė į Vitebską, kur buvo dar 10 to pat ordino vienuolių, atsisakiusių priimti pravoslavų tikėjimą. Ilgą laiką jas marino vadu, o 1840 m. išsiuntė į Polocką, kur savotiškų būdu jas žiauriai kankino: maitino sūriomis silkėmis, bet visiškai nedavė gerti vandens. O pravoslavų vyskupas Siemaška net leido girtų vyrų gautai niekinti šias išvargintas vienuoles.

Per ištisus 1841 metus rusų valdžia atiminėjo vienuolynų, vyskupų, seminarijų ir kapitulų žemes. 1832—1893 m. tik Žemaičių vyskupijoje rusai uždarė 46 vienuolynus ir jų bažnyčias. Be vienuolynų ir jų bažnyčių, uždarinėjo ir parapijines bažnyčias ir net koplyčias. Vilniaus, Gardino ir Kauno gubernijose Muravjovas uždarė 32 parapijas (Nukelta į 5 psl.).

Linksmų švenčių linkiu visiems giminėms, draugams ir prieteliams, o lietuviškai spaudai siunčiu \$20.

ROŽĖ DIDŽGALVIENĖ

Laimingų Naujųjų 1975 Metų giminėms, draugams ir pažįstamiems linki

STEPONAS C. LACK IR SŪNŲ

(LACKAWICZ)

2424 WEST 69th STREET

REpublic 7-1213

2314 WEST 23rd PLACE

Virginia 7-6672

41028 SOUTHWEST HIGHWAY, Palos Hills, Ill. 974-4410

MERRY
CHRISTMAS
AND A

HAPPY NEW YEAR

TO ALL THE PEOPLE OF CICERO
AND ALL OF OUR FRIENDS

JOHN KARNER	PRESIDENT
JOHN F. KIMBARK	CLERK
GERALD B. RESNICK	COLLECTOR
TED J. ZAREMBA	SUPERVISOR
FRANK A. MURIN	ASSESSOR
OTTO F. DANER	TRUSTEE
BEN DARDA	TRUSTEE
GERALD DOLEZAL	TRUSTEE
MICHAEL A. LONGO	TRUSTEE

ELECTED OFFICIALS
TOWN OF CICERO

LINKSMŲ ŠV. KALĖDŲ ŠVENČIŲ
linkime

savo klientams, draugams ir pažįstamiems

AUDYKLA "JUOSTA"

STANISLOVAS YURKUS

2448 West 71st Street
Chicago, Illinois. Tel. 737-5529

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ

gausiams savo pažįstamiems ir bendradarbiams

linki

GEORGE J. JONIKAS
ir JOHN A. JONIKAS

7058 So. Fairfield Ave. RE 7-0017

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų
linki visiems klientams, draugams
ir pažįstamiems

PALANGOS VALGYKLA

JUOZAS IR JADVYGA BARTKAI

6918 So. Western Ave.
Phone GR 6-9758

LINKSMŲ KALĖDŲ IR
LAIMINGŲ 1975 NAUJŲJŲ
METŲ

linkiu visiems savo
pažįstamiems ir
draugams

ALBINAS RUDINSKAS

230 DONEGAL DR.

ROCHESTER, MICH. 48063

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ
NAUJŲJŲ METŲ
LINKI VISIEMS

UPYTĖS DRAUGISKAS KLUBAS

ONA CONDUX, Pirmininkė

SOPHIE PETROSUS, Vicepirmininkė

ANTOINETTE KALYS, Nutarimų raštininkė

BERNIGE ŽEMGULIS, Finansų raštininkė

MARY RADZIUKENAS, Izdininkė

ANTANAS RADZIUKENAS, Maršalka

ROKAS SNIUKAS, Korespondentas

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ
NAUJŲ METŲ
visiems lietuviams linki

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU:

A. LAURAITIS
V. LENDRAITHIENE
L. LUNECKIENE
J. MILERICTE
V. RASCIUSKAS

Sudrome dokumentas giminėms iš Lietuvos iškviesti.
Ruošiamie ekskursijų ir pavienių asmenų maršrutus į Lietuvą ir į visus pasaulio kraštus pigiausiomis kainomis ir geriausiais patogumais.

AMERICAN TRAVEL SERVICE
BUREAU

9727 So. Western Ave., Chicago, Ill. 60643
Tel.: (312) 238-9787-8

SKELBKITĖS NAUJIENOS

IS LIETUVOS - RUSIJOS SANTYKIŲ

(Atkelta iš 4 psl.).

bažnyčias ir 52 koplyčias. Tačiau naikindamas katalikybę, Muravjovas labai rūpinosi pravoslavų bažnyčios įtvirtinimu Lietuvoje. Jo valdymo metu Lietuvoje pastatyta daugiau kaip 100 cerkvių, daug katalikų bažnyčių paversta į pravoslavų cerkves, įsteigtos net 4 stačiatikių vyskupijos. Tuo pat metu lietuviams buvo uždrausta statyti naujos katalikų bažnyčios bei remontuoti senos. Per sukilimą buvo nužudyti 6 katalikų kunigai, į Sibirą deportuoti 67,

kitas Rusijos gubernijas išsiųsta 24.

Svietimas

XV ir XVI a. Maskvos valstybės buvo tamsi. Naugardo vyskupas Genadijus liudija, kad nebuvę raštingų žmonių net į dvasininkus šventinti.

Petras Didysis, pats pažinęs Vakarus ir jų kultūrą, panorėjęs Rusiją kiek sukultūrinti. Jis griežiai prievarta rusus civilizuoti: vertė lankyti mokyklas, prievarta siuntė jaunimą į Vakaru

aukštesnias mokyklas, steigė universitetus.

Rusų nugalėta Lietuva buvo nepalyginamai išviesumėjęs kraštas, turįs daug išviesuomenės, mokslo įstaigų, ryšius su Vakarų Europa. Tą faktą pripažįsta rusų (net ir bolševikų) istorikai. XVI a., kada Maskva skendo tamsioje, apie 200 jaunuolių kilimo iš Lietuvos studijavo užsieniuose, XVII amžiuje — 548, o vėliau — 614, nors Vilniuje tuo metu jau veikė augstoji mokykla, kurią taip pat gausiai lankė Lietuvos jaunimas.

Todėl Kotryna, įjungusi Lietuvą į Rusiją, įvedė cenzūrą ne tik valstybės viduje spausdinamoms, bet ir užsienio įvežamoms knygoms ir tuo pat uždarė visas privačias spaustuves. Pavilui I valdant, net gaidų nebuvo galima iš užsienio įvežti, užsienio aukštesiose mokyklose besimokantiems jaunuoliams buvo įsakytą sugrįžti namo. Vadinas, Petro I pravertus Rusijos langas į užsienius ir vėl buvo užskleistas geležine uždanga. Rusų valdovai nebesirūpino nei pradžios, nei aukštesniosiomis mokyklomis. Taip pav. 1795 m. Maskvos universitete tebuvo tik 82 studentai. O žmonijos istorijoje reto žiaurumo priemonės rusų caro valdžia panaudojo prieš lietuvių tautą, uždrausdama spaudą gimtąją kalbą. Tuo tarpu 1796 m. vien Kražių 6 klasių mokykloje buvo 364 kandidatai į studentus. Panašūs moksleivių skaičiai buvo ir kitose Lietuvos mokyklose. Tas, suprantama, atkreipė rusų valdovų akį ir negalėjo jiems patikti.

Caras Mikalojus I ėjo Povilo I pėdomis, stengdamasis Lietuvą "prilyginti" Rusijai. Tuo pat 1831 m. sukilimo rusai iš 394 Lietuvos mokyklų paliko tik 92, o visas kitas uždarė. 1832 m. buvo uždarytas ir Vilniaus universitetas. Po 1863 m. sukilimo buvo įsakytą uždaryti visas Lietuvos parapiškes mokyklas, o jų vietoje įsteigtos rusiškos (tik ne visose buvusiu lietuviškų mokyklų vietovėse). Taip pat Lietuvoje buvo uždarytos blaivybės ir kitokios kultūrinės organizacijos. 1903 m. Lietuvoje valdžios atstovai likvidavo net 37 slapta mokyklas. 1892 m. išleistas baudžiamosios taisyklės slaptą gimtosios kalbos mokymą grasė kalėjimo bausmėmis.

Uždarinėdami mokyklas, rusai naikino amžiais lietuvių sukauptas kultūrinės vertybes: mokyklų bibliotekas, archyvus, įvairius mokslo ir meno rinkinius. Visa tai buvo gabenama į Rusiją. Kaip matome, Rusijos valdovai visais laikais kolonizavo Lietuvos žemes, naikino katalikybę, prievarta skiepėjo pravoslavų tikėjimą ir rusino žmones.

● Tautos taikos viltis negali būti pagrįsta ginklavimosi lenktynėmis, bet tik teise paremtais tarpusaviais santykiais ir garbingu susipratimu su kitomis tautomis.

Dwight D. Eisenhower

● Sovietų Sąjungos siekiama pasaulyje saugumo ieškoma ne savitarpiniame pasitikėjime ir pagalboje, bet jėgoje: didžiulėse armijose, subversijoje, kaimyninių tautų pavergime. Galutinis tikslas — jėgos persvara bet kuria kaina. Saugumo vardu — neigiamas kitų saugumas.

Dwight D. Eisenhower

"NAUJIENOS" KIEKVIENO
LIEŲVIO
DRAUGAS IR BICIULIS

Vyskupas nori audiencijos pas Amerikos prezidentą

Amerikos Vyskupų Konferencijos generalinis sekretorius vyskupas James S. Rausch kreipėsi į JAV prezidentą Fordą su "nepaprastu ir iki šiol precedenso neturėjusiu" prašymu suteikti galimybę Jungtinių valstybių Rymo Katalikų Bažnyčios aukštesniam dignitoriams pasimatyti su prezidentu.

Prezidentui atsiųstame laiške vyskupas siūlo savo programą kovai su badu visame pasaulyje. Toje programoje numatyta "pertvarkyti žemės ūkį pasiekiant maisto produktų iš JAV neturintiems kraštams tiekiančių, kai kurias modifikacijas sutartyse laisvosios rinkos sistemoje ir kt.

BREŽNEVAS IS LENKŲ GAVO VIRTUTI MILITARI KRYŽIŲ

Londono lenkų dienraštis "Dziennik Polski" š. m. gruodžio 4 d. talpina generolo Stanislovo Machek, ordino Virtuti Militari kapitulios kanclerio protestą. Generolo valdžiai Varšuvoje, kuri sovietų kompartijos generalinio sekretorių L. Brežnevą apdovanojusį aukščiausiojo Lenkijos kariuomenės ordinu, vadinamu Virtuti Militari Kryžiu.

Generolas rašo protestuojąs vardu milijonų lenkų Lenkijoje, kuriems buvo atimta laisvė. "Be tvirtinų, kad lenkų tautai jėnant maisto produktų iš JAV, teisinio nei moralinio titulo pavyjeiti kai kurias modifikacijas naudoti gerą Virtuti Militari Ordino vardą", rašo gen. Machek.

Malonių Kalėdų švenčių ir tik neblogošnių N. 1975 metų visiems draugams ir pažįstamiems nuosirdžiausiai linki

JONAS JANULAITIS
Chicago, Illinois

Linksmų Kalėdų švenčių ir laimingų Naujų Metų linki visiems savo klientams, draugams ir pažįstamiems

CONTINENTAL RESTORANAS

GENOVAITE IR JONAS MALIORIAI, sav.

Telef.: 842-9559
3139 So. Halsted Street, Chicago, Ill.

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujų Metų linkime visiems savo kostumeriams draugams ir pažįstamiems

BRIDGEPORT DELICATESSEN

3263 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

CICERO DELICATESSEN
4900 W. 14th St., Cicero, Ill.
ROMUALDAS URBONAS, Sav.
Phone CA 5-6696

Daug smagaus džiaugsmo ir laimės Kalėdų ir Naujų Metų proga

Linkime mūsų šeimoms giminėms, bičiuliams ir visiems pažįstamiems

JULIUS, HILDA KUZAS Jr. ir ŠEIMA
(Wholesale Meat Distributor)

16615 S. Vincennes Ave.
South Holland, Ill. 60473

JUOZAS IR SŪNUS NAUJOKAIČIAI

su šeimomis linki visiems savo draugams, buvusiems ir būsimiems klientams
LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
Nuosirdžius sveikinimus siunčiame ir Lietuvoje likusiems artimiesiems ir draugams.

BALDŲ IR PIANINŲ PERKRAUSTYMAS
SKUBUS IR SAUGUS PATARNAVIMAS

2022 West 69th Street Chicago, Ill. 60636
Tel.: Walbrook 5-9209

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujų Metų linkime visiems savo klientams ir draugams

VALDYBA IR DIREKTORIAI

CHARLES ZEKAS, Chairman Board of Directors
ANTANAS ZAKAS, Secretary
Sąskaitos apdraustos iki \$40,000

BRIGHTON FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

4071 Archer Ave., Chicago, Illinois 60632
TEL. Lafayette 3-8248

MARQUETTE PARKO LIETUVIŲ NAMŲ SAVININKŲ ORGANIZACIJOS VALDYBA

Sveikina visus geros valios lietuvius. Šventų Kalėdų ir Naujų Metų proga, o Marquette Parko lietuvius kviečia būti šios organizacijos nariais ir bendromis jėgomis ginti savo reikalus.

VALDYBA

KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR NAUJŲ METŲ PROGA

Nuosirdžiai sveikinu ir linkiu giedrios nuotaikos švenčių metu, daug laimės, sveikatos bei džiaugsmo savo klientams, pažįstamiems ir visai lietuviškai visuomenei.

JUOZAS BACEVICIUS

ZEMAIČIŲ KULTŪROS KLUBAS

KLUBO VALDYBA ŠVENČIŲ PROGA sveikina Naujienų štabą, veiklius narius, parengimų svečius ir žemaičiams prijauciančius draugus, linkėdami laimės, džiaugsmo ir sveiko amžiaus.

JUOZAS SKEIVYS — Klubo pirmininkas
FRANK PUODZIUKAS — Vicepirmininkas
LEO GINIOTIS — Kasininkas
BERNICE ŽEMGULIS — Finansų raštininkė
ROŽE DIDŽGALVIS — Nutarimų raštininkė

Cosmos Parcels Express Corporation

Cosmos Travel Bureau, Incorp.

488 Madison Ave. New York, N. Y. 10022

SVEIKINA VISUS SAVO KLIENTUS
SU ŠVENTĖMIS
IR
NAUJAIS METAIS
IR LINKI VISIEMS VISO GERIAUSIO

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ
NAUJŲ METŲ PROGA SVEIKINAME
GAUSIUS MŪSŲ KLIENTUS IR
LINKIME GERIAUSIOS SEKMES

PACKAGE EXPRESS AND TRAVEL AGENCY, INC.

1776 Broadway, New York, N. Y.

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų linki visiems savo klientams ir draugams

RED'S PLACE

Kur galima netik išgerti, bet ir gerai pavalgyti.
WALTER ir ELIZABETH MISEVICH, Sav.
CAROL MISEVICH - CARROLL, Mgr.

2200 West Cermak Road Chicago, Ill.
Telef.: Virginia 7-8874

Sveikinu visus savo klientus su Kalėdų Šventėmis ir Naujais Metais

STANLEY ŠAKINIS

LIETUVIS DAŽYTOJAS

Dažo namus iš lauko ir iš vidaus. Darbas garantuotas.

4612 So. Paulina St.

Tel. Yards 7-9107

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų

linkiu visiems savo kostumeriams ir draugams

GRANT FUEL CO.

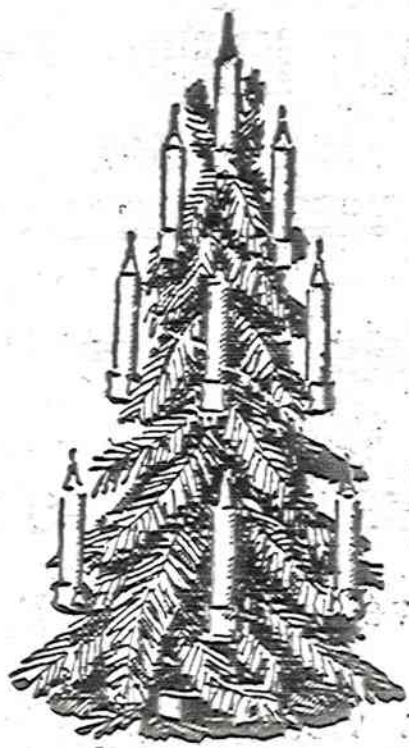
ADAM BERNADIŠIUS, Sav.

1546 South 49th Ct.

Cicero, Ill. 60650

Phone OL 2-9311

Linksmų Šv. Kalėdų švenčių ir laimingų Naujų Metų visiems draugams ir klientams linki

BEVERLY HILLS FLORAL CO.

GENE IR BARB DRISH

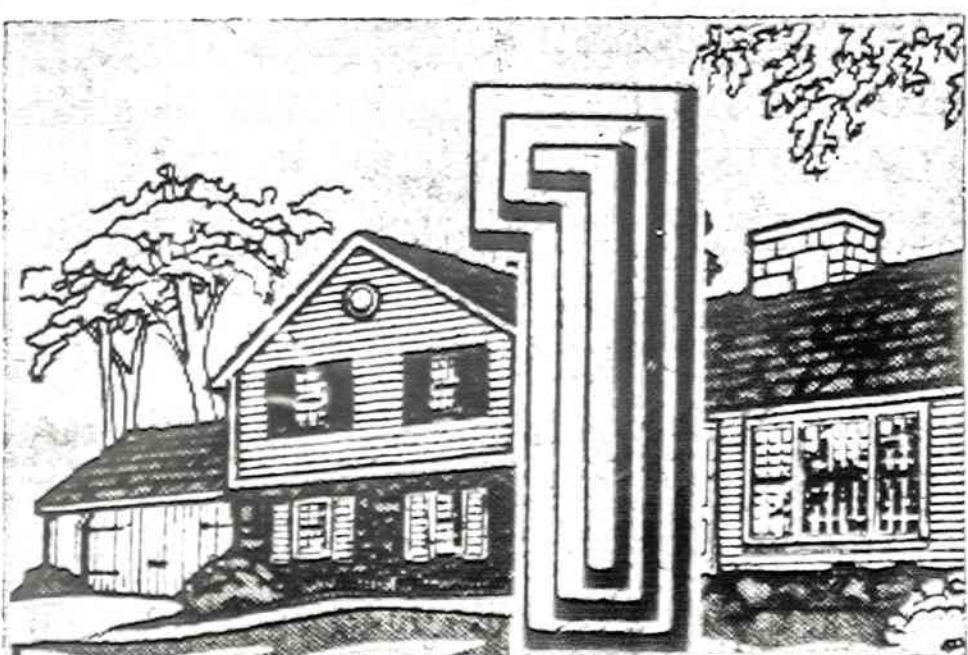
"KAS TIK ĮMANOMA GĖLEMIS"

2443 W. 63rd St.

Tel. PROspect 8-0833

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ

visiems savo kostumeriams ir geros valios lietuviams

STATE FARM -
THE WORLD'S NUMBER ONE
HOMEOWNERS INSURER

More people insure their homes with State Farm than with any other company. That's because they've found State Farm offers the best in service, protection and economy. Give me a call. I'll be glad to give you all the details.

STATE FARM INSURANCE CO.
FRANK ZAPOLIS
3208½ West 95th Street
EVERGREEN PARK, ILL.

Phone: GARDEN 4-8654

Like a good neighbor, State Farm is there.

State Farm Fire and Casualty Company

Home Office: Bloomington, Illinois

Lietuvos grybai

Sunku įsivaizduoti Džukiją be jos tamsalių miškų ir darbščių, labai nuoširdžių žmonių. Apie 70 procentų Varėnos rajono teritorijos užima miškai, garsėjantys uogomis ir grybais. Džukai mėgsta jais pavaišinti svečią, o vaišindami ir pasididžiuoti savo krašto gėrybėmis.

Uogautojų ir grybautojų, ypač poilsio dienomis, į Varėnos miškus suvažiuoja vos ne iš visos Lietuvos. Tačiau, kad ir kiek jų beatvažiuotų, gėrybių užtenka visiems.

Grybai labai maistingi. Juose yra baltymų, riebalų, vitaminų. Viena tona džiovintų bobausių ar briedžiukų pasaulinėje rinkoje prilygsta šimtui tonų kviečių arba dviem šimtams tonų cukraus.

Siemetinės oro sąlygos buvo palankios. Lietūs socialiai girdė žemę, tad voveruškų dygo tiltai.

Varėnos rajone grybus ir uogas superka penkiasdešimt trys punktai.

Aplankėme Mergažerį, Puvočius, Marčinkonis ir Merkinę. Pungtai įsikūrę labai gražiose vietose, prie nedidelių upelių. Prie Merkinės punkto esantis upelis paruošęs metų užtvėrimą. Jo vanduo nukreipiamas į specialias betonuotas duobes grybams plauti. Vieni punktų namukai mediniai, kiti — mūriniai. Darbus juose bandoma mechanizuoti.

Mergažerio punktą iš karto gali supirkti 15 tonų grybų. Mūsų apsilankymo dieną jo vedėjas Adolfas Miškinis paskuti-

nes voveruškų statines ruošė eksportui. Mano bendrakaleivis Vytautas Valiukonis su specialiu prietaisu tikrino druskos kiekį kiekvienoje statinėje, o po to leido jas užkalti.

Paties didžiausio — Marčinkonių punkto vedėjas Alfonsas Liulia supirko ir paruošęs išgabeno 65 tonas grybų.

Nuo senų senovės varėniškiai žinomi grybų paruošimais. Marčinkonių apylinkės gamtos gėrybės dar prieš antrąjį pasaulinį karą buvo siunčiamos į Varėną. 1972 metais iš Varėnos į Vokietijos Federalinę Respubliką išsiųstos pirmosios penkios tonos šviežių voveruškų.

Vokiečiams, matyt, labai patiko Varėnos miškų skanėstai, tad jų užsiprašė daugiau. Siemet vien tik į Hamburgą iškeliavo 75 tonos šviežių ir sudrėgintų grybų. O švedams ruošiami grybų konservai.

Vienas supirkimo punktas aptarnauja tris tūkstančius hektarų miško. O iš vieno hektaro surinkama maždaug po puspenktą kilogramo grybų. 1972 m. Varėnos rajone supirktą 421 toną grybų — pusę visos Lietuvos grybų. Į Varėnos rajono punktus tik per vieną šios vasaros mėnesį buvo suvežta 470 tonų voveruškų.

Dabar atėjo rudmėsio, baravykų ir žaliuokių metas. 57 etatiniai ir sezoniniai rajono kontoros paruošėjai laukia vietinių gyventojų ir moksleivių, atnešančių parduoti pilnas pintines Džukijos miško grybų. Daug jų surenka Perlojos, Marčinkonių, Rudnios, Varėnos vidurinių bei Merkinės internatinės mokyklos

mokiniai. Patiems aktyviausiems rinkėjams įteikiamos dovanos, piniginės premijos.

Didėja grybų rinkėjų skaičius. Kasmet atidaroma po du ar net tris naujus supirkimo punktus. Seniems vadovauja prityrę specialistai-praktikai, tokie garsūs, kaip Merkinės punkto vedėjas Juozas Baranauskas. Naujiems punktams pamaina ruošiamas Kretingoje.

Tikimasi, kad ateityje šio skanėsto ne tik vasarą, bet ir žiemą Lietuvos gyventojai, patys neprisiruošę rudeni pagrybauti, galės daugiau nusipirkti parduotuvėse.

Ruduo — grybų metas.

Vanda Lipekaitė

"Oro paštas" į žvaigždes trunka 24,000 metų

Mūsų planetos žemės gyventojų bandymas susisiekti su kitų planetų gyventojais Visatoje per ilgai trunka. Tai daroma radio signalais, paleidžiamais į dausas iš didžiausiojo pasaulyje radio teleskopo Arecibo, Portorikoje. Minėtas teleskopas turi 450,000 vatų siųstuvą ir 1,000 pėdų platumo anteną.

Messerio "arčiausias žvaigždynas, į kurį pirmieji signalai siunčiami, yra nuo žemės per 24,000 šviesos metų atstume.

Tas nuotolis permatuojant žemės ir žvaigždžių atstumą. Apskaičiuota, kad Messerio žvaigždynas turi iki Messerio būtų 5,86 trilijonų 300,000 žvaigždžių.

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujų Metų visiems draugams ir kostumeriams linki

MACKE REALTY CO.

K. J. MACIUKAS

GENERAL INSURANCE

2549 West 71st St.

Tel.: PROspect 6-3140

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ

visiems Susivienijimo Lietuvių Amerikoje nariams ir gausiems Naujų metų skaitytojams linki

SLA PILDOMOJI TARYBA

POVILAS P. DARGIS, Prezidentas
ALEKSANDRAS ČAPLIKAS, Viceprezidentas
GENOVAITE MEILIONIENE, Sekretorė
EUPHROSINE MIKUZICTE, Iždininkė
CHRISTINE AUSTIN, Iždo globėja
JOSEPHINE MILERICTE, Iždo globėja
DR. DANIELIUS DEGESYS, Gydytojas kvotėjas.

Linksmų Žiemos švenčių Kalėdų, Laimingų — Sveikų Naujų 1975 Metų linkime visiems geriems lietuviams

TAMPOS LIETUVIŲ AMERIKOS PILIEČIŲ KLUBAS

JONAS KALPOKAS — Pirmininkas
PRANAS ŠESTOKAS — Vicepirmininkas
ONA VILIENĖ — Protokolių sekretorė
STELLA OLENICK — Iždininkė
PRANAS PARMALIS — Maršalka

TAMPA, FLORIDA

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujų Metų linkime mūsų klientams, draugams ir pažįstamiems.

JONAS IR BRONĖ BADAUSKAI

Užeigos savininkai

3238 So. Halsted St.

Tel. DA 6-9460

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų NAUJIENOMS,

lietuviams naujieniečiams ir ypatingas sveikinimas bridgeportiečiams

JOHN A. SINKUS — Naujų metų

Linksmų Kalėdų švenčių ir Laimingų Naujų Metų

Joniškėčių valdyba ir svečiai sukaities minėjimo metu.

Kalėdų švenčių ir Naujų Metų proga sveikina savo narius ir klubui prijauniančius, linkėdami džiaugsmo, sveikatos ir daug laimės.

JONIŠKIEČIŲ LABDARYBĖS IR KULTŪROS KLUBAS

JULIA SAČAUSKAS — Pirmininkė
HELEN WENGELAUSKAS — Vicepirmininkė
ANTOINETTE KALYS — Nutarimų raštininkė
BERNICE ŽEMGULIS — Finansų sekretorė
VALERIA SAMUOLIS — Iždininkė
ANNA KLIMAS — Kasos globėja
ANTOINETTE KALYS — Korespondentė